

⊕ Stalking na echtscheiding: 'Om aangifte te doen is ontzettend veel moed nodig'

03/06/19 om 06:55 Bijgewerkt om 07:15 Bron : Print

([//www.knack.be/nieuws/auteurs/trui-engels-95.htm](http://www.knack.be/nieuws/auteurs/trui-engels-95.htm)).

Trui Engels ([//www.knack.be/nieuws/auteurs/trui-engels-95.html](http://www.knack.be/nieuws/auteurs/trui-engels-95.html))
Redactrice Knack.be

Elk jaar worden duizenden, vooral vrouwen, het slachtoffer van belaging door een ex. Naast een permanent angstgevoel, lijden de slachtoffers vaak nog meer onder hoe ze soms worden opgevangen door politie en justitie. Een slachtoffer getuigt: 'Ik was een wrak toen ik bij de politie buiten kwam.'

© getty

'Ik voel me leeggezogen, afgemat... Ik ben op', zo begint Veerle* haar verhaal. 'Als ik 's avonds thuis de deur achter mij dicht trek, lukt het me niet meer om tot rust komen. Mijn hoofd blijft tollen. Waarom kan hij geen "nee" aanvaarden? Wat als hij straks voor de deur staat?'

Veerle wordt momenteel al geruime tijd gestalkt door een ex-partner. Hoewel ze alle mogelijke maatregelen nam om hem uit haar leven te bannen zoals een nieuw telefoonnummer, sociale media blokkeren, haar job en thuisadres veranderen, weet hij haar nog steeds te vinden via collega's, de sociale diensten, familie en gemeenschappelijke vrienden.

Een moment van rust heeft ze niet meer. De belofte dat hij zou ophouden, bleek een maat voor niets. 'Zelfs mijn advocaat neemt de telefoon niet meer op als hij merkt dat het mijn ex is', zucht Veerle.

Julie Van Espen

Knack

Vooral de recente moord op de Antwerpse Julie Van Espen heeft er bij Veerle, die meeliep in de stille mars tegen seksueel geweld, zwaar ingeslagen. Haar angstgevoelens zijn door de gebeurtenissen alleen maar versterkt.

Dat de vermoedelijke moordenaar van de 23-jarige studente jaren geleden zijn ex-partner mishandelde en verkrachtte, maar na zijn veroordeling van vier jaar cel toch vrij mocht gaan en staan in afwachting van zijn beroep, doet Veerle letterlijk ineenkrimpen.

Hoe moet het slachtoffer van Steve Baekelmans zich gevoeld hebben toen zij hem lukraak ergens in Antwerpen tegen het lijf liep? Veerle kan het zich maar al te goed voorstellen. Ook zij bevindt zich nog steeds in een kwetsbare positie. Haar belager kan ondanks meerdere klachten bij de politie nog steeds zijn gang gaan.

Uit liefde

Stalking kan iedereen overkomen. Een kwart van alle vrouwen in België is er al eens het slachtoffer van geweest. Gemiddeld worden er elk jaar zo'n 25.000 pv's voor stalking opgesteld, al doen ook heel wat mensen nooit aangifte.

Twee derden van de slachtoffers zijn vrouwen, terwijl het in 80 procent van de gevallen om mannelijke belagers gaat. Ongeveer de helft van de stalkers zijn ex-partners of afgewezen minnaars die zich niet kunnen of willen neerleggen bij het einde van de relatie. Niet het herstel van de relatie, maar wel wraak is vaak het belangrijkste motief voor de belaging.

Andere soorten stalking zijn de stalker die een relatie ziet die niet bestaat (waarvan beroemdheden soms het slachtoffer zijn), de rancuneuze stalker die vindt dat hem of haar onrecht is aangedaan en de jagende stalker die uit is op seksueel geweld en via onhandige verleidingspogingen het slachtoffer achterna zal zitten om op een onverwacht moment toe te slaan.

Gebrek aan schuldinzicht

Criminologe Anne Groenen van de Hogeschool UCLL, 2shine2 en KU Leuven doet al 20 jaar onderzoek naar stalking en aanverwante fenomenen. Ze analyseerde honderden gerechtelijke dossiers en sprak met tal van stalkers en slachtoffers om het mechanisme dat schuilgaat achter het fenomeen te ontrafelen.

”

'Elke reactie is een goede reactie voor de pleger. Hij of zij is juist daarnaar op zoek.'

'Menselijk gedrag is onvoorspelbaar', zegt ze. 'Dat geldt zeker voor gedrag waarbij sterke emoties aan de basis liggen. Stalkers vinden dat ze het recht hebben op contact, op verantwoording, ze doen het zogezegd uit liefde. Een aantal slachtoffers gaat dit op de duur deels geloven en zijn zo ten einde raad dat ze uiteindelijk toegeven. Het is een proces dat heel subtiel en stapsgewijs gebeurt. De stalker ondermijnt het zelfbeeld van het slachtoffer en stelt hem of haar verantwoordelijk voor wat fout is gelopen. Het eigen gedrag wordt echter geminimaliseerd of ontkend. In alle gerechtelijke dossiers, ongeacht de duur en de aard van de stalking, is dat één van de meest voorkomende vaststellingen: het gebrek aan schuldinzicht.'

Fysiek geweld

De kans is niet onbestaand dat extreme belaging uitmondt in fysiek geweld, soms met dodelijke gevolgen, weet ook Koen Dendoncker van VZW Zijn, een beweging tegen familiaal geweld en seksueel geweld. 'Het gaat vaak over relaties waar het al serieus fout zat of waar er sprake was van mishandeling. Wanneer de relatie

stopt, komen de frustratie en de onmacht van de pleger nog veel harder naar boven wat potentieel heel gevaarlijk kan zijn.'

Helaas bestaat er geen "juiste" manier voor het slachtoffer om duidelijk te maken dat de stalker moet stoppen, zegt Dendoncker. 'Elke reactie is een goede reactie voor de pleger. Hij of zij is juist daarnaar op zoek. Als het slachtoffer angstig reageert, hebben de daden gewerkt. Hij of zij krijgt nog altijd aandacht en daar draait het allemaal om: dat het hele leven van het slachtoffer in het teken staat van de stalker.'

Een klacht indienen bij de politie is daarom cruciaal, zegt Dendoncker. 'Een slachtoffer heeft vaak de neiging om zichzelf de schuld te geven, maar het gaat hier wel degelijk om gedrag dat niet door de beugel kan. Zolang niemand de pleger daarvan op de hoogte stelt, zal er weinig aan de situatie veranderen. Alleen de politie kan voor de bescherming van het slachtoffer instaan en bij milde vormen van stalking misschien een schrik-effect bij de pleger creëren.'

Toch is de confrontatie met de politie voor veel slachtoffers niet evident. Het duurt soms maanden voor ze de stap durven zetten. 'De belangrijkste motieven zijn schaamte, schuldgevoelens, angst voor represailles door de stalker en angst om niet serieus genomen te worden', verklaart Groenen. 'Bij stalking door een ex mag je ook niet vergeten dat de relatiebreuk gepaard gaat met verwarde gevoelens die in golven komen. Het slachtoffer is onzeker, omdat het stalken vaak ook al tijdens de relatie plaatsvond maar niet als dusdanig benoemd werd. Na de breuk wordt het meer zichtbaar en komt het explicieter aan bod. Bij langdurige stalking wordt het slachtoffer geïsoleerd, gemanipuleerd en vernederd. Daarom kan het verhaal van een slachtoffer aan de politie soms onsamenhangend en niet zo overtuigend zijn.'

Afhankelijk van de politieambtenaar

Veerle kampte lang met twijfels: 'Zou ik het leven van de dader niet overhoop halen? Waren de feiten wel erg genoeg om aangifte te doen? Stelde ik mijzelf niet aan?', vroeg ze zich af. 'Ik voelde me marginaal. Zoiets overkomt mij toch niet? En moet ik nu echt mijn vuile was gaan buitenhangen bij een wildvreemde?'

De aangifte bij de politie was voor Veerle een lange marteling: 'Ik moest mijn verhaal doen in een ruimte waar nog drie andere agenten konden meeluisteren. Van privacy was geen sprake. De agent deed nogal laconiek: "Stalking? Dat is makkelijk gezegd, hé, mevrouw." Toen werd het mij te veel. Als je al zoveel hebt meegemaakt, al zo lang de speelbal bent van een ander en fysiek geweld hebt moeten ondergaan, duwen ze je nog verder de dieperik in.'

”

'Hoe is het mogelijk dat iemand, na alles wat hij of zij heeft meegemaakt heeft, op de koop toe nog moet vechten om gehoord te worden?'

Groenen, die zelf politie, advocaten, psychiaters en hulpverleners opleidt en adviseert over omgaan met stalking, geeft toe dat er blijvend moet worden gesensibiliseerd.

'Sinds enkele jaren is er bij de ordediensten een betere opvang en kennis over de dynamieken en gevolgen van stalking, maar we merken dat de algemene kennis over zowel het fenomeen stalking als de aanpak ervan telkens wegebt. De overheid stimuleert via omzendbrieven de verdere informatieverspreiding, het gebruik van risicotaxatie en andere tools. Zo kan de politie op basis van gegevens als drugsgebruik, eerdere veroordelen voor geweldsdelicten, eerdere stalking en bedreigingen, inschatten of er een hoog risico op ernstig geweld is voor het slachtoffer. Het instrument beoordeelt zowel de mogelijke risicofactoren als beschermende factoren, analyseert de dynamieken tussen het ex-koppel en haalt

mogelijke triggers op geweld eruit. Het instrument is beschikbaar voor politie, justitie en hulpverlening. Er is al enorm veel werk verzet, maar een verdere uitrol en uniforme aanpak zou heel veel verschil kunnen maken. Vandaag de dag hangt nog veel af van welke politieambtenaar je aangifte registreert, de interne procedures en samenwerking met justitie en hulpverlening.'

Groenen ontwikkelde de afgelopen tien jaar samen met kennisinstellingen (UCLL, Thomas More, KU Leuven, overheden) en politie, justitie en hulpverlening ook een risicofactorenmodel voor het inschatten van risico's op herhaald partnergeweld (risicotaxatie.be (<https://risicotaxatie.be/>)). 'Een groot deel van het herhaald partnergeweld gebeurt immers in combinatie met stalking. Dit onderzoek is uitvoerig getest en we hebben ook nagegaan in hoeverre er recidivisme optreedt.'

Spaghetti slurpen

Tot justitie met de zaak aan de slag gaat, blijft de stalking van Veerle gewoon doorgaan. Een nieuwe aangifte bij de politie bracht geen zoden aan de dijk. Ook dat was een pijnlijke ervaring.

'Opnieuw moest ik plaatsnemen in een ruimte met vier agenten. De ene agent sprak me voortdurend aan met 'juffrouwetje', een andere zat naast me spaghetti te slurpen. Uiteindelijk kreeg ik te horen dat men voorlopig niets kon ondernemen. Ik ben gecrasht. Wat moet ik doen als mijn ex plots voor mij staat en mij in elkaar slaat? Als vrouw kun je je tegen een man onmogelijk verweren. Ik mag zelfs nog geen pepperspray in mijn handtas hebben, want dat wordt tegen mij gebruikt. De agent gaf me het advies om een cursus zelfverdediging te volgen, maar daar heb ik lichamelijk de fut niet meer voor. Mijn ex krijgt het signaal dat hij gewoon mag voortdoen en ik mag niet eens een pepperspray in mijn handtas hebben? Ik ben bij de politie als een wrak buiten gekomen.'

Groenen begrijpt de frustraties van Veerle. 'Het is nefast als dossiers te lang aanslepen en de wachtlijsten voor begeleiding voor zowel slachtoffer als pleger te lang worden', zegt ze, 'maar de achterstand bij justitie is een algemeen fenomeen en los je niet meteen op. Er is weliswaar een positieve evolutie en we moeten blijven streven naar een sneller en accuraat optreden. Slachtoffers moeten ook duidelijk zijn tegenover de pleger over het einde van de relatie of vriendschap en geen marge voor andere interpretaties geven. Dat is vooral bij ex-partners niet eenvoudig. Bovendien is er nog te weinig kennis over de juiste behandeling en worstelen hulpverleners vaak met het aanbod van intensieve begeleidingsmethodieken.'

(Zie ook onder: tips voor slachtoffers van stalking)

Belaging, voor discussie vatbaar

Een ander pijnpunt in het stalkingverhaal is de ruime interpretatiebevoegdheid voor de rechter op basis van de stalkingwet.

Wat is stalking?

Bij belaging of stalking worden slachtoffers (of hun naasten) structureel en opzettelijk lastiggevallen aan de hand van ongewenste telefoontjes, sms'en en brieven waarbij deze vreest voor zijn/haar veiligheid. Maar ook het verspreiden van leugens over het slachtoffer bij derden en ongewenste fysieke opdringerigheid zoals het achtervolgen van het slachtoffer, het aankloppen bij het huis, het opwachten van het slachtoffer op plaatsen waarvan de stalker zeker is dat hij of zij er zal voorbijkomen, vallen onder stalking. In extreme gevallen gaat de stalker zelfs over tot aanranding of mishandeling.

Knack

Anders dan bijvoorbeeld bij een inbraak, waar je een duidelijke modus operandi, tijdstip en gevolg hebt, is stalking niet eng te definiëren. Een objectivering van het misdrijf 'belaging' ontbreekt en de rust is voor de ene sneller verstoord dan voor de andere.

Groenen: 'Dat is enerzijds goed omdat je niet alle gevolgen in strikte gedragingen kan uitdrukken en stalking vaak in mechanismen verloopt, maar anderzijds biedt dit vaak een te zwak onderbouwd dossier voor minder mondige slachtoffers. Door onder andere de stalkingzaak van Koen Wauters is de wet eind 1998 in een stroomversnelling gekomen. De wetgever heeft toen gekozen voor een ruime definitie en interpretatiebevoegdheid. Ondertussen is het eenmalige karakter van stalking aangepast. Dit betekent dat er meerdere feiten moeten zijn. Aanvankelijk vond men dat één feit, bijvoorbeeld het afleveren van een bos zwarte rozen, zo'n ernstige impact kon hebben op iemand, dat men dit als stalking beschouwde. Nu moet het over herhaaldelijk gedrag gaan en doelgericht. Lange tijd was stalking ook een klachtmisdrijf. Enkel een slachtoffer zelf kon aangifte doen op basis van zijn of haar perceptie. Sinds 2016 is de wet aangepast en kunnen ook derden aangifte doen. Het is uiteindelijk justitie die de kwalificatie van stalking zal bepalen in een dossier na de aangifte.'

Het is genoeg geweest

Stalking varieert naar tijd, aard van gedragingen en gevolgen zaak per zaak. Groenen ziet wel dat ex-partnerstalking gemiddeld meerdere maanden tot jaren duurt.

Uit onderzoek blijkt dat wie meerdere maanden op verschillende wijzen wordt gestalkt, zware gevolgen kan ondervinden die enkel met intensieve begeleiding kunnen worden ondervangen. Veel slachtoffers lijden financiële schade omdat ze op het werk onderpresteren of in ziekteverlof gaan, soms genoodzaakt zijn te verhuizen en in een sociaal isolement terecht komen.

Ook Veerle leeft voorlopig van een ziekte-uitkering. Maar erger nog is dat ze geen contact meer kan hebben met haar vrienden. 'Ik heb Messenger, Facebook en Hotmail afgesloten. Ik kan geen vrienden meer contacteren, want dan bestaat de kans dat mijn ex mijn nieuwe adres ontdekt. Ik leef niet meer, ik overleef. Het is alsof ik de controle kwijt ben. De zaak neemt mijn hele leven over.'

Toch wil Veerle zichzelf geen "slachtoffer" noemen. Ze verwoordt het liever als: 'ik heb iets ergs meegemaakt'. En daarom wil ze strijden.

'Ik wil opkomen voor gerechtigheid, in de eerste plaats voor mezelf zodat ik in de toekomst mijn grenzen kan stellen, want het is genoeg geweest. Ik wil niet langer bang zijn. Ik wil ook strijden voor anderen, om te voorkomen dat ze op dezelfde manier behandeld worden als ik.'

'Om aangifte te doen, heb je ontzettend veel moed nodig. Als je niet mondig bent, sta je nergens. Ik kan me voorstellen dat veel vrouwen de kracht niet hebben om op zo'n moment voor zichzelf op te komen. Hoe is het mogelijk dat iemand, na alles wat hij of zij heeft meegemaakt heeft, op de koop toe nog moet vechten om gehoord te worden?'

*De naam is veranderd om de privacy te bewaren

Tips voor slachtoffers van stalking

Zeg "stop": laat weten dat je op geen enkele manier nog gecontacteerd wil worden van zodra je het gedrag als erg storend en beangstigend ervaart. Als

Knack

jij geen relatie meer wenst, romantisch of vriendschappelijk, wees dan heel duidelijk in je communicatie en handel hierin consequent.

Wees voorzichtig met wat je over jezelf vrijgeeft: ook al geef je geen locatie vrij of blokkeer je iemand, toch kan iemand perfect achterhalen waar je je wanneer bevindt. Wees hierin niet naïef en weet dat het onmogelijk is om actief te zijn op sociale media voor een afgeschermd groep.

Informeer anderen: iemand uit de naaste omgeving blijkt het meest efficiënt. Soms durven slachtoffers hun omgeving niet in te lichten. Nochtans is een luisterend oor en morele steun belangrijk. Zeker ook wanneer er kinderen zijn, is het zinvol om iemand in te lichten, wanneer je samen ergens moet zijn, bijvoorbeeld op een sportwedstrijd. Een doorwinterde stalker zal er dan in slagen toch iets tegen het slachtoffer te zeggen of te doen, waardoor het enorm angstig wordt, maar niemand dit door heeft. Afspraken maken is nodig, zodat een naaste dergelijke situaties kan ontmynen en ingrijpen als er iets fout loopt. Een veiligheidsplan en stappenplan opstellen werkt efficiënt en biedt rust voor het slachtoffer.

Alle bewijsmateriaal is van doorslaggevend belang: hou alle mails, berichten, papieren, enz bij. Laat zeker ook telkens vaststellingen doen en geef het aan bij de politie, ook al is dat niet eenvoudig, vandaar het belang om anderen te informeren. Veel stalkers doen op de duur zelf aangifte voor stalking.

Maak een veiligheidsplan: schrijf je dagelijkse routes op en licht iemand in, die je kan vergezellen of je kan contacteren als je je niet veilig voelt.

Behoud je telefoon, maar wijzig bijvoorbeeld je voicemail: zo kan de stalker je stem niet horen, want vaak kicken ze ook daar op. In ernstige gevallen kan iemand anders de onbekende nummers met voicemailberichten of mails screenen, zodat het slachtoffer dit niet moet zien. Blokkeren, een geheim nummer of een ander e-mailadres werken vaak maar heel tijdelijk, de stalker achterhaalt dit heel snel.

Overweeg de aansluiting op een mobiel alarm: in de politiezone Gent werd onlangs een mobiele stalkingalarm gelanceerd als proefproject. Een kleine knop zendt informatie rechtstreeks naar een politiecentrale, die onmiddellijk kan ingrijpen. Via een telefoonverbinding kunnen agenten ook meeluisteren met het slachtoffer. Voor alle slachtoffers is er intussen al de app 112 beschikbaar. Hierop kan je aangeven dat je met een stalker zit, waardoor ook de veiligheidsdiensten worden gealarmeerd.

Meer info: [VZW Zijn \(http://www.vzwzijn.be/\)](http://www.vzwzijn.be/).

Als Knack-abonnee heeft u onbeperkt toegang tot alle artikelen van Knack, Trends (N/F), Sportmagazine (N/F) en Le Vif/L'Express